

Geert Grootepad Zwolle NS - Berkum

Auteur: Marycke Naber

Vestingstad, stadsparken, Vechtdijk, Agnietenberg, begraafplaatsen

Dit is de achtste etappe van het Geert Grootepad, een langeafstandswandeling van ruim 100 km van Deventer via Diepenveen en Windesheim naar Zwolle. Dit was de bakermat van de Moderne Devotie. Van deze laatmiddeleeuwse religieuze vernieuwingsbeweging was Geert Groote uit Deventer de geestelijk vader. Bij Zwolle leefde Thomas a Kempis, die de 'Naleving van Christus' heeft geschreven. Aan de hand van de locaties die aan deze stroming herinneren wordt de geschiedenis van de Moderne Devotie verteld.

Deze wandeling voert na de middeleeuwse binnenstad door het Park De Hogenkamp en parken langs de snelweg en de Westerveldse Aa. Vervolgens langs de Wijde Aa en over de Vechtdijk en de Agnietenberg naar begraafplaats Bergklooster, waar Thomas a Kempis het grootste deel van zijn leven heeft doorgebracht in het klooster Sint Agnietenberg. Tot slot via de begraafplaatsen Bergklooster en Kranenburg naar de bushalte in Berkum.

Routebeschrijving

Start: station Zwolle. Afstand 13,5 km, bushalte na 6,5 km.

NB Raadpleeg de openingstijden van de horeca en de dienstregeling van de bussen.

Zwolle wordt voor het eerst vermeld in 1040. Waarschijnlijk komt de naam van het woord 'suolle', dat zandrug te midden van moerassig laagland betekende. Op de plaats van het stadhuis zijn resten gevonden van een nederzetting uit de prehistorie. Zwolle kreeg in 1230 stadsrechten van de bisschop van Utrecht en mocht zich versterken met muren en een grachtengordel. In 1407 werd Zwolle lid van de Hanze, een internationaal handelsverbond. Via de handelswegen van de Hanze breidde de Moderne Devotie zich uit naar het noorden en oosten van Europa.

- Verlaat het station via de uitgang Centrum. Ga LA, steek bij de rotonde de Westerlaan over en ga LA, dan de eerste straat RA, Westerstraat.

- Ga na de haakse bocht naar links de 1e straat RA en na het 1e huis aan de linkerkant LA door het metalen toegangshek van Park Eekhout.

Oorspronkelijk was dit de tuin van villa Eekhout aan het eind rechts. In 1910 is het aangekocht door de gemeente. Sindsdien is het een wandelpark.

- Ga bij de kruising RD langs de dierenweide, dan het 1e pad RA. Ga bij de kruising RD, bij de driesprong LA, bij de schuine kruising RD.

1. Verlaat het park door het metalen hek, ga RA en meteen LA over het zebrapad. Ga direct na de brug RA over het voetpad langs de Potgietersingel.

- Steek aan het eind de weg over en loop RD door de Suikerbergsteeg. Aan de rechterkant bevindt zich Museum De Fundatie.
- Ga aan het eind van de steeg LA (Blijmarkt), aan de eind RA en meteen LA, (Kamperstraat), langs onder meer het voormalige hotel De Gouden Kroon.
- Ga daarna de 1e straat RA, Korte Kamperstraat, dan de 1e straat RA, Halvemaansteeg.

U komt bij de Onze Lieve Vrouwe Basiliek (in de volksmond de Peperbus), met boven de ingang een Mariabeeld van de Zwolse beeldhouwer Tom Waterreus. De kerk die gebouwd is tussen 1394 en 1464 bevat onder meer een reliekschrijn uit 1672 en een paar 16e-eeuwse schilderijen van de moderne devoot Thomas a Kempis (ca.1380-1471). Deze werd geboren in Kempen bij Krefeld (Duitsland). Vanaf 1395 werd hij opgeleid aan de Latijnse school in Deventer. Vanaf 1399 woonde hij in het Agnietenklooster bij Berkum, waar zijn oudere broer Johannes inmiddels prior was.

Voor in de kerk rechts staat een ontwerp voor een Thomas a Kempismonument dat de tweede prijs won in de prijsvraag die door de voormalige Sint Michaëlkerk aan de Roggenstraat was uitgeschreven. Het winnende ontwerp van Atelier Mengelberg te Utrecht is in 1897 in genoemde kerk geplaatst. Na afbraak daarvan in 1965 zijn van dat enorme monument slechts een paar fragmenten over, waarvan een Christusbeeld in de kerk te zien is.

- Loop voor de kerk langs, dan RA. Ga de eerste straat LA, Drostenstraat, aan het eind RA en meteen LA, Melkmarktstraat.
- Ga aan het eind daarvan LA over de Melkmarkt. Aan uw linkerhand staat het Stedelijk Museum Zwolle.

Vanwege brand is dit voorlopig gesloten. Hier was een deel van de collectie Emmanuelshuizen ondergebracht. Deze bevat schilderijen, altaarstukken en handschriften uit veel kloosters en huizen van de Moderne Devotie. Het museum bezat tevens een reproductie van eerder genoemd portret van Thomas a Kempis door Johan van den Mynnesten. Wanneer het museum weer geopend wordt, is nog niet bekend. In ieder geval onder een andere naam en met een nieuw concept.

2. Steek de Melkmarkt over. Na huisnr. 44 bevindt zich het poortje van de Lauwermansgang.

Links daarvan stond het pakhuis van het klooster te Albergen bij Almelo. Vanaf 1406 bestond daar een broedergemeenschap, die in 1448 toetrad tot het Kapittel van Windesheim. Vanaf 1486 tot eind 16e eeuw diende het pakhuis tot opslagplaats van landbouwgoederen voor dat klooster. Daarna werd het pand een woonhuis, onder meer van de burgemeesters Scriverius en Louwerman.

- Loop aan het eind van het steegje RD door het hek en over het klinkerstraatje door het Aldo van Eyckplan uit de jaren '70.
- Ga het 1e onverharde pad schuin RA, houd rechts aan, ga bij de ingang van de parkeergarage LA.

Op de plaats van het huizenblok aan de rechterkant van dit straatje bevond zich het Wijtenhuis of Sint Agathaklooster van zusters van het gemene leven. Vanaf 1409 hadden zij een huis buiten de Kamperpoort in de Musschenhage, geschonken door Wyte van Windesheim. De eerste drie bewoonsters waren namelijk nichtjes van hem. Toen het buiten de stadsgracht te onveilig werd vestigden zij zich in de stad.

- Ga LA, loop RD langs het restant van de Steenpoort uit 1488. Ga daarna RA, Buitenkant, bij de brug RD.

- Ga het trapje af (voor u de Wijndragerstoren uit het eind van de 15e eeuw), na het stuk stadsmuur RA en RD, even later LA het trapje op.

- Voor u ziet u het Broerenklooster, tegenwoordig conservatorium, en de Librije, de voormalige bibliotheek van het klooster, tegenwoordig horecagelegenheid.

In het Broerenklooster hadden zich in 1465 dominicanen uit Zutphen gevestigd. Het klooster in Zwolle behoorde tot een hervormingsbeweging binnen deze predikbroedersorde, de Hollandse Congregatie. Deze streefde evenals de Moderne Devotie naar vernieuwde innerlijkheid. Na het gedwongen vertrek van de dominicanen werd het klooster eind 16e eeuw bewoond door de zusters die uit het Maetklooster buiten de stadsmuur waren verdreven.

- U loopt door de 'kloostertuin' op het Broerenkerkplein. Ga RA, aan het eind LA, voor de kerk RA, daarna LA over het plein.

In de Broerenkerk uit 1466 is tegenwoordig de boekhandel Waanders in de Broeren gevestigd. Bovenaan zijn de prachtige gewelfschilderingen goed te bewonderen. Vanuit de horeca is een doorgang naar de kloostergang, waar zich een wisseltentoonstelling bevindt.

Tegenover de ingang van de kerk bevindt zich de Broerenstraat. Aan de rechterkant daarvan bevond zich het Burgerweeshuis, dat tot 1953 als zodanig heeft gefunctioneerd en in 1960 is afgebrand. Oorspronkelijk stond op die plaats het Sint Caeciliaconvent of Kinderhuis dat in 1394 door zusters van het gemene leven was gesticht.

- Ga aan het eind van het plein Achter de Broeren RA, Drie Pistolengang.

Aan het eind daarvan ziet u aan het Weversgildeplein restaurant het Pestengasthuys. Vanaf 1458 werden hier pestlijders ondergebracht. In 1663 werd het gebouw opgesplitst in een soldatenhospitaal en het Weversgildenhuis.

Naast het Pestengasthuis woonde in de 15e eeuw de internationaal bekende kunstenaar-diplomaat Johan van den Mynnesten. Hij werd geïnspireerd door de Moderne Devotie. Zijn paneel van Thomas a Kempis is in de Tweede Wereldoorlog verloren gegaan.

3. Ga LA, Pijpebakkerstraat, bij de kruising RD, Drietrommeltjessteeg, aan het eind RA en meteen LA door het poortje in de stadsmuur aan de rechterkant van de Pelsertoren (zie informatiebordje).

- Ga daarna RA, aan het eind van het pad de trap op, daarna LA. Ga na de brug de 1e straat RA, Diezerpoortenplas.

- Deze gaat over in de Badhuiswal. Ga na nr. 3 schuin RA, een klinkerpad, aan het eind daarvan RA.
- Ga na de brug RD over het zebrapad, daarna RA, Diezerkade. Ga de 1e straat LA, Diezerplein. Blijf RD lopen, door de Langenholterweg.
- Ga aan het eind LA en meteen RA bij de verkeerslichten, daarna LA bij de verkeerslichten en RD langs de Bisschop Willebrandweg.

Deze is genoemd naar Willebrand van Oldenburg, bisschop van Utrecht en landsheer van Overijssel, toentertijd het Oversticht geheten. Hij verleende in 1230 de inwoners van Zwolle stadsrechten. Zij hadden hem namelijk geholpen in zijn strijd tegen de Drenthen, die na de Slag bij Ane op een strategische plaats kasteel de Hardenborg hadden gebouwd.

4. Ga direct na het fietspad RA, een halfverhard pad door Park De Hogenkamp. Ga aan het eind LA. Blijf dit pad volgen, pad naar links negeren.
- Ga na het heuveltje LA en meteen RA. Ga na een ruime bocht naar links RA naar het asfalffietspad, daar LA.
 - Steek de klinkerweg over en loop RD. Het fietspad gaat over in een halfverhard pad. Ga aan het eind RA.
 - Blijf evenwijdig aan de snelweg lopen over het halfverharde pad, afgewisseld door een stuk asfaltweg.
 - Steek de Rijnlaan over en loop RD, ga bij het asfalffietspad LA door de Devotentunnel.

Veel straten in de wijk Dieze aan de rechterkant hebben namen van moderne devoten, onder meer Geert Groote, Florens Radewijns, Gerard Zerbolt, Regelandis en Jan Busch. Deze zijn te herkennen op de buitenkant van de tunnel. In 2004 is deze door Zwolse kunstenaars samen met kinderen uit deze wijk en de Aa-landen aan de andere kant beschilderd. De voor die tijd met graffiti besmeurde tunnel is er een stuk vrolijker en veiliger door geworden. Hetzelfde principe is inmiddels in Zwolle toegepast op drie andere tunnels en ruim honderd trafikasten en -huisjes. In het algemeen worden ze niet of nauwelijks meer beklad.

- Ga aan het eind LA en de 1e straat RA, Bernisse. Ga in de haakse bocht naar links RA over het tegelpad, even later LA over het onverharde pad.
 - Loop RD langs de asfaltweg (Botlek), ga bij de driesprong schuin RA, Biesbosch. Steek de Zwartewaterallee over bij de verkeerslichten, loop daarna RD, Grevelingen.
5. Ga direct na huisnr. 13 RA. Het tegelpad gaat over in halfverhard pad. Ga het eerste pad LA, na de brug LA.
- Steek de weg over (links bushalte Volkerak) en ga RD over het voetpad, bij de driesprong LA. Het pad loopt langs de Westerveldse Aa.

Deze laaglandbeek mondt uit in het Zwarte Water bij Westerveld. De verwijding verderop, de Wijde Aa, is ontstaan doordat er zand is gewonnen ter ophoging van de bouwgrond van de Aa-landen. De beek is gehandhaafd als een van de 'groene vingers' die de stad verbinden met het buitengebied.

- Het pad kruist een fietspad en een weg. Ga bij de eerstvolgende brug RA, daarna het eerste 1e pad LA. Blijf dit volgen langs de dierenweide en de plas.

- Ga LA over de brug. Fietspad naar rechts negeren, ga daarna het 1e graspad langs een meidoornhaag schuin RA.

- Ga aan het eind schuin LA, een klinkerweg. In de buurtschap Langenholte gaat u bij de splitsing schuin RA, Zunnebeltweg.

Wilt u naar galerie en theeschenkerij De Langenhof, loop dan RD en houd links aan. Loop daarna terug en RD, Holthagen. Zie verder bij routepunt 6.

- Bij de picknickbank staat een informatiepaneel over het gebied. Ga bij de kruising RA, Holthagen.

6. Ga ca. 250 m na de kruising LA, een betonfietspad. Na een aantal bochten stapt u in een haakse bocht naar links (bij wandelpijlen) over het overstapje.

- Loop RD over het graspad respectievelijk tegelpad (kan glad zijn!). Houd bij de splitsing links aan. Het tegelpad gaat over in een graspad. Ga na nog een overstapje RA over de Vechtdijk.

De dijk langs het natuurontwikkelingsgebied Buitenlanden Holthagen is in de 14e en 15e eeuw aangelegd, met hulp van de bewoners van het Agnietenbergklooster verderop. Waar de dijken doorbraken vormden zich kolken of wielen. Bij het herstellen van de dijk werd deze eromheen gelegd. Op de dijk staat nog een Duitse tankweer uit de Tweede Wereldoorlog.

- Na een camping aan uw linkerhand gaat u het 1e pad LA, na de voetgangerssluis RD omhoog.

U loopt over de Nemelerberg, een rivierduin van de Vecht. Dit wordt ook wel Agnietenberg genoemd naar het voormalige klooster van de moderne devoten verderop, dat aan Sint Agnes was gewijd.

- Ga na de bocht naar links het 1e pad RA naar beneden langs een grote beuk. Ga bij de kruising weer omhoog over het holle pad.

7. Ga het 1e pad RA omhoog. Volg dit slingerende paadje steeds RD, kruisende paden negeren. Ga aan het eind LA, dan het 1e pad RA.

- Loop bij de kruising RD de heuvel op. Na de oude beuk loopt het pad omlaag. Ga beneden door de voetgangerssluis, daarna RA.

- Ga het 1e pad schuin LA langs de picknickplaats met trappaal, waar u verhalen kunt beluisteren, bij de asfaltweg LA (Agnietenbergweg).

- Sla aan het eind LA, Haersterveerweg, langs restaurant De Agnietenberg. Ga daarna RA, Bergkloosterweg, vervolgens weg naar rechts negeren.

Links staat het kantoor van begraafplaats Bergklooster. Het gebouw dateert uit 1883 en gaat misschien, evenals restaurant De Agnietenberg, terug op een kloosterboerderij uit de Middeleeuwen.

- Ga bij de ingang van de begraafplaats met rechts ervan het monument dat gewijd is aan Thomas a Kempis RA.

In 1385 werd hier vanuit Zwolle een huis gesticht door de broeders van het gemene leven. Geert Groote had deze plek met hen uitgezocht. In 1398 werd het omgevormd tot een klooster van reguliere kanunniken, Sint Agnietenberg geheten, dat zich aansloot bij het Kapittel van Windesheim. Tot 1408 was Johannes van Kempen, de oudere broer van Thomas, er prior. Tijdens de godsdienstoorlogen in de tweede helft van de 16e eeuw kreeg het klooster veel te verduren. De gemeenschap werd in 1559 opgeheven. In 1574 en 1575 bewoonden de zusters van het Maetklooster, van wie hun eigen klooster was verwoest, de nog bruikbare gebouwen. Eind 16e eeuw werd het klooster tot de grond toe afgebroken, waarna de bouwmaterialen in Zwolle werden hergebruikt. Zie ook het informatiepaneel over het klooster.

Het gedenkteken uit 1919 is ontworpen door de bekende architect Pierre Cuypers. Thomas van Kempen leefde hier het grootste deel van zijn leven, van 1399 tot zijn dood in 1471. In 1406, het jaartal dat op de gedenksteen staat, werd hij ingekleed, in 1413 tot priester gewijd en in 1429 werd hij subprior. Thomas leidde een rustig leven en verdeelde zijn tijd tussen devotie-oefeningen, schrijven, onder meer zijn 'Navolging van Christus', en kopiëren. Daarnaast begeleidde hij de novicen (kandidaat kloosterlingen).

Meteen na het hek staat rechts nog een monumentje. Het hoofd van Thomas a Kempis is een restant van het monument dat in de in 1965 afgebroken St. Michaëlkerk aan de Roggestraat heeft gestaan. De tekst eronder vertelt het verhaal over de opgraving van zijn gebeente. Na de nodige omzwervingen langs drie Zwolse kerken bevindt de reliekschrijn zich momenteel in de Onze Lieve Vrouwe Basiliek.

- Loop met uw rug naar het toegangshek RD over de begraafplaats.

Iets van het pad af aan de rechterkant ligt de oudste zerk, van Jan Mulert, overleden in 1540. Hij was heer van de aangrenzende havezate De Kranenburg en begunstiger van het klooster. Op deze plaats stond tot 1581 de kloosterkerk.

8. Verderop staat het museumschuurtje met opgegraven restanten van het klooster. Ga bij dit kruispunt LA, dan het 3e pad RA, aan het eind daarvan RD door het smeedijzeren hek.

U bevindt zich op begraafplaats Kranenburg. Deze is aangelegd op het gelijknamige landgoed uit de 15e eeuw, naar een ontwerp van Louis Copijn. In 1933 is de begraafplaats in gebruik genomen.

- Houd links aan over het asfaltpad, ga bij de vijver RA, bij de kruising LA, langs kunstwerk 'Vogelkruis' van Riesjart Bus. Blijf dit pad volgen tot de achterkant van de aula.

- Ga daar RA, loop langs de linkerkant van de aula (met aan de voorkant een toilet), daarna RD door het toegangshek.

- Aan de linkerkant staat het enig overgebleven bouwhuis van De Kranenburg, verderop passeert u de Prinsenpoort.

- Ga vlak voor de snelweg LA over het onverharde pad, bij de asfaltweg RA. Na het viaduct bevindt zich bij de rotonde de bushalte Bergkloosterweg.

Praktische informatie

Vestingstad, stadsparken, rivierlandschap. 40% onverhard

Kijken

Museum De Fundatie, Blijmarkt 20, 0572-388188, museumdefundatie.nl

Onze Lieve Vrouwe Basiliëk, Ossenmarkt, peperbus-zwolle.nl

Waanders in de Broeren, Achter de Broeren 1-3, 038-4215392, waandersindebroeren.nl

Galerie De Langenhof, Brinkhoekweg 8, 038-4540658, delangenhof.nl

Eten en drinken

Diverse horecagelegenheden bij het station en in het centrum, onder meer brasserie

Waanders in de Broeren, zie bij Kijken

Koffie- en theeschenkerij De Langenhof, zie bij Kijken

Restaurant-theehuis De Agnietenberg, Haersterveerweg 23, 038-4532872,

agnietenberg.nl

Overnachten

Diverse hotels en B&B's bij het station en in het centrum, zie zwolletouristinfo.nl

B&B De Langenlee, Brinkhoekweg 6, 06 21295920, langenlee.nl

Openbaar vervoer

Bushalte Volkerak, stadsbus 4 richting Aa-landen

Bushalte Bergkloosterweg, diverse buslijnen, o.a. lijn 29 Coevorden - station Zwolle; de overige bussen rijden niet op zondag.

Deze wandeling is als pdf-bestand met topografische kaart en gps-track te vinden op Wandelzoekpagina: www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/geert-grootepad-zwolle-ns---berkum/16811/. Reactie, opmerkingen en aanvullingen zijn welkom op Wandelzoekpagina.

De wandelgids Geert Grootepad is uitverkocht. Marycke Naber heeft echter in het afwisselende Salland nog een andere fraaie wandelgids gemaakt: 'De mooiste landgoedwandelingen Salland'. Hierin beschrijft zij 12 rondwandelingen van 10 tot 15 km over 28 landgoederen, van Ommen tot Diepenveen en de Sallandse Heuvelrug. De gids is in te zien en te bestellen op www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

DE MOOISTE WANDELINGEN ZIJN
OPGENOMEN IN PRACHTIGE
WANDELGIDSEN.
128 PAGINA'S WANDELPLEZIER!
DE MOOISTE WANDELGIDSEN VAN NEDERLAND BESTEL JE OP WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement
voor slechts
€ 12,50